

ВІРТУАЛЬНА ВИСТАВКА

ШІСТДЕСЯТНИЦТВО: ПРОФІЛІ НА ТЛІ ПОКОЛІННЯ

В шістдесяті роки в культуру прийшло покоління протесту, покоління молодих бунтарів. Саме там, в їхній поезії і в їхніх картинах, в їхній публіцистиці і прозі, в історичних дослідженнях і фільмах народжувалася та інша, Нова Україна, Україна вільна, Україна демократична, Україна європейська. Саме вони зарядили ідеями та енергією прориву всенародне рушення 80-х.

Оксана Пахльовська, професор-філолог, культуролог

В кінці 50-х років розпочався так званий період «хрущовської відлиги». З'явилася надія. Надія на громадянську свободу, захищеність від беззаконня, від свавілля влади. Люди позбувалися страху, починали сміливіше і вільніше думати.

Найяскравішим виявом духовного розкріпачення тієї епохи виявився рух «шістдесятників», до якого належали переважно молоді інтелігенти: письменники, художники, актори, науковці, студенти. Усі вони прагнули духовного, творчого розкріпачення, намагалися пробудити національну свідомість народу, обстоювали перевагу загальнолюдських цінностей над ідеологічними.

Вони відстоювали право на свободу творчості, прагнули правдиво відображати тогочасну дійсність. Їхнім творам властиві були такі теми, як історична пам'ять, зв'язок поколінь, продовження національних традицій, пошуки родового коріння. Ця тема – одна з визначальних у поезії, прозі, публіцистиці.

Осередням «шістдесятництва» на початку 1960-х став Клуб творчої молоді в Києві. Це було перше (після 1920-х років) легальне громадське об'єднання, яке

мало на меті духовне відродження України. Ті самі цілі ставив перед собою і клуб «Пролісок», що діяв у Львові.

«Шістдесятники» їздили Україною з творчими виступами, прагнули пробудити в душах ровесників людську гідність, національну свідомість.

Молоді інтелігенти вписали яскраву сторінку в історію новітньої української літератури, культури, мистецтва.

З-поміж найактивніших «шістдесятників» були і полтавці:

Поети: Василь Симоненко, Борис Олійник, Володимир Підпалий, Дмитро Шупта;

Прозаїки, публіцисти: Борис Антоненко-Давидович, Григій Тютюнник, Василь Захарченко, Анатолій Григоренко, Віталій Дончик.

Саме життєвий шлях і творчість наших земляків, їх кращі твори, зокрема, із серій «Бібліотека Шевченківського комітету», «Шістдесятники» ми і представляємо на цій виставці.

Віртуальна виставка має три розділи:

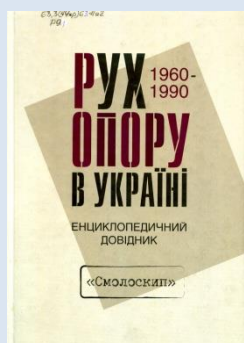
1. Феномен «шістдесятництва»: загальні праці;
2. Патріотичної поезії творці...
3. Ними пережите в яскраву прозу перелите...

ФЕНОМЕН «ШІСТДЕСЯТНИЦТВА»: ЗАГАЛЬНІ ПРАЦІ

Серед ознак «шістдесятників» я б поставив на перше місце юний ідеалізм, який просвітлює, підносить і єднає... Другою ознакою я б назвав шукання правди і чесної позиції...

Євген Сверстюк, український письменник, філософ

Рух Опору в Україні : 1960–1990 : енциклопедичний довідник / передм. О. Зінкевича. – Київ : Смолоскип, 2010. – 804 с. : 56 іл.

В довіднику йдеться про події, які почали розгортатися на початку 1960-х рр. і завершилися здобуттям Незалежності України 1991 року.

Видання охоплює феномен шістдесятництва, українського самвидаву, зародження дисидентського (правозахисного) руху. В ньому вміщені не лише біографії окремих діячів та інформація про їх твори, неформальну пресу і правозахисні видання, а й детальну бібліографію творчості учасників руху Опору, політв'язнів і репресованих, спогадів і статей.

Подана інформація про діяльність підпільних груп в Україні, діяльність української діаспори.

Довідник є спільною працею колективу авторів, які були причетні до правозахисного руху в Україні та займалися його вивченням, досліджуючи архівні матеріали, які зберігаються в Музеї-архіві і документальному центрі українського самвидаву при видавництві «Смолоскип» у Києві.

Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління: (історико-літературний та поетикальний аспекти) / Л. Тарнашинська. – Київ : Смолоскип, 2010. – 632 с.

Монографія дає можливість через яскраві постаті шістдесятників відчувати дух того часу, пізнати місце кожного митця у культурному житті України другої половини ХХ століття з проекцією на сучасність. Саме окремі профілі на тлі покоління шістдесятників – як тих, що пронесли із собою статус «дисидентів», зазнавши тюрем, репресій і таборів, так і «тихих книжників», які чинили системі внутрішній опір, відбувши у тривалу творчу «самоеміграцію», – здатні відтворити сукупний портрет епохи в усіх її різноманітних виявах.

Особливим у праці є розділ «З дослідницького архіву», який допоможе читачеві краще відчувати атмосферу, що її принесли із собою в українське суспільство, в його літературу, культуру «шістдесятники».

Рарицький О. Партитури тексту і духу (художньо-документальна проза українських шістдесятників) / О. Рарицький. – Київ : Смолоскип, 2016. – 488 с. : іл.

Художньо-документальна проза українського шістдесятництва становить один із важливих етапів розвитку національної літератури другої половини ХХ – початку ХХІ століття. В умовах цілковитої ідеологічної блокади сформувався особливий прошарок письменства, в основі якого реальні події, котрі, трансформуючись художньо під пером оповідача, документували добу та її характер, віддзеркалили реакцію діячів руху на тогочасні літературно-мистецькі події.

Ці твори не варто ототожнювати з художньою прозою.

Монографія О. Рарицького дає змогу проаналізувати, систематизувати й узагальнити художньо-естетичні критерії та засади нефікційної (документальної) літератури. Автор акцентує увагу на специфічних особливостях художньо-документальної прози шістдесятників на рівні змісту, форми творів, жанрових експериментів. Нефікційна література цього творчого покоління вперше осягається у всій своїй повноті.

ПАТРІОТИЧНОЇ ПОЕЗІЇ ТВОРЦІ...

СИМОНЕНКО ВАСИЛЬ АНДРІЙОВИЧ

**(08.01.1935, с. Біївці Лубенського р-ну Полтавської обл. – 14.12.1963,
м. Черкаси).**

Український поет. Учасник руху шістдесятництва. Член Клубу творчої молоді «Сучасник». Лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка (1995, посмертно).

1957 року закінчив факультет журналістики Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. Трудову діяльність розпочав у газеті «Черкаська правда», з 1960 року – завідувачий відділом газети «Молодь Черкащини».

Дебютною книгою його поезій стала «Тиша і грім» (1962 р.). Василь Андрійович пробував себе і в жанрі прози, публіцистики, критики, фейлетону.

Працював над кіносценарієм «Бенкет небіжчиків», який так і залишився незавершеним.

Симоненко разом зі своїми однодумцями художницею А. О. Горською (1929–1970), режисером і сценаристом Л. С. Танюком (1938–2016) відкрили місце поховання розстріляних НКВС і похованих у Биківні під Києвом в'язнів, про що вони повідомили у Київську міську раду (Меморандум» № 2).

З того часу він був під підозрою КДБ, як неблагонадійний, був жорстоко побитий міліціонерами. Передчуваючи близьку смерть, Василь Андрійович уклав свою другу книгу «Земне тяжіння», яка вийшла уже після його смерті.

Вона була дуже популярною серед молоді, поезії переписувалися від руки. Особливою популярністю користувалися позацензурні твори, які розповсюджувалися у самвидаві.

Поет помер 1963 року, а вже наступного року видавництво «Смолоскип» (США) отримало ім'я Василя Симоненка.

Рідкістю стала його найповніша збірка «Поезії» (1966 р.), в якій частина віршів була сфальсифікована, а творчість потім довгі роки замовчувалася.

В час арештів українських інтелігентів (поч. 70-х рр.), влада достойно «оцінила» Симоненка: проти покійного письменника, за словами дисидента Івана Світличного (1929–1992), «також камеру відкрили».

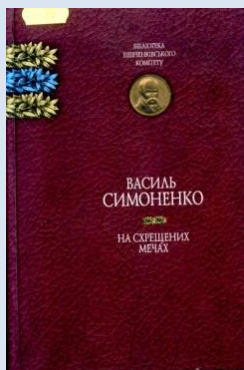

Симоненко В. Вибрані твори / В. Симоненко; упоряд. А. Ткаченко, Д. Ткаченко. – 4-е вид. – Київ : Смолоскип, 2017. – 852 с. : 16 іл. – (Сер. «Шістдесятники»).

Видавництво «Смолоскип» започаткувавши нову серію видань «Шістдесятники», першою підготувало «Вибрані твори» нашого земляка: поета, прозаїка, драматурга, критика, публіциста. До цього тому ввійшли вже відомі, навіть, здавалося б, хрестоматійні тексти (попри це, упорядники простежують історію їх написання, авторських допрацювань, редакторських і цензурних втручань, пропонують власні текстологічні вирішення спірних питань).

І інші тексти, такі, що досі лишаються поза літературно-мистецьким контекстом, не поступаючись перед популярними, а іноді й переважаючи їх своїми художніми якостями (простежено їх текстологічну історію).

Видання містить солідну бібліографію та довідкову базу, а проблематика, порушена в передмові, додатках, примітках, розгортає нові обрії досліджень.

Симоненко В. На схрещених мечях: вибрані твори / В. Симоненко. – Київ : «Пульсари», 2004. – 384 с. – (Бібліотека Шевченківського комітету).

Назва книги – «На схрещених мечях». Це – образ В. Симоненка. За життя автора мечі – соціальні, національні, морально-етичні – не раз схрещувались. І тоді в його поезії з'являються мечі правди і кривди, тиші і грому... Та й саме його життя – то схрещені мечі, особливо в останні роки, коли він боровся зі смертю.

... Скажи: чи ти зі мною поруч

Пройдеш безтрепетно по схрещених мечях?

Це – звертання до покоління однодумців: І. Світличного, Є. Сверстюка, І. Дзюби, Л. Костенко, А. Горської, які стали символами нової України, бо саме вони «на нашій не своїй землі» заявили про себе як про українців. Вони стали речниками нації. Та чи готова була офіційна Україна йти із Симоненком і його побратимами «по схрещених мечях»? У поета був сумнів.

На схрещених мечях Україна й сьогодні бореться з антиукраїнськими силами. Отже, навіть назва книги промовляє до молодих сучасників...

Пропоноване видання – найповніше з усіх досі виданих книг шістдесятника Василя Симоненка. Воно охоплює поетичні, прозові твори, статті, щоденник, листи поета. Василь Симоненко витворив художній портрет митця і громадянина на тлі тогочасної оманливої дійсності. Нам залишається захоплюватися його ліричним словом, політичною сміливістю, глибинною любов'ю до матері-України.

ОЛІЙНИК БОРИС ІЛЛІЧ

(22.10.1935, с. Зачепилівка Новосанжарського р-ну Полтавської обл. – 30.04.2017).

Український поет, журналіст. Учасник руху шістдесятництва. Член Спілки письменників України (з 1963 р.). Лауреат Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка (1983), міжнародних літературних премій. Народний депутат України I–IV скликань. Герой України (2005).

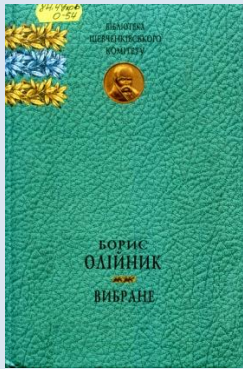
1958 року закінчив факультет журналістики Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. Працював літературним працівником, завідувачим відділом газети «Молодь України», відповідальним редактором журналів «Ранок», «Дніпро», заступником голови правління Київської організації СП України, головою правління Українського фонду культури. Одночасно писав поезії, літературно-критичні, публіцистичні статті.

1972 рік був роком арештів, репресій проти української інтелігенції. Проголосувавши проти виключення письменника, філософа Івана Дзюби зі Спілки письменників, Борис Ілліч двічі залишався без роботи, твори його були заборонені для друку.

Майже два роки просидів він під домашнім самоарештом (знав, які провокації чекали на нього за порогом).

Олійник – автор понад тридцяти збірок віршів, десятків есеїв, літературних портретів, публіцистичних видань.

В центрі його поезій – людина: «людина і її покликання», «високе і земне в людині», «людське начало і гідність». Багато віршів покладено на музику українськими композиторами («Пісня про матір», «Мати сіяла сон» та інші). Борис Ілліч став співавтором кіносценарію фільму «Тарас Шевченко. Заповіт» (1992–1994 рр.).

Олійник Б. Вибране: поезії, поеми / Б. Олійник; передм. М. Шевченка. – Київ : Етнос, 2009. – 640 с. : портр. – (Бібліотека Шевченківського комітету).

До видання увійшли вибрані твори видатного українського поета і громадського діяча, академіка. Головні мотиви його творчості – утвердження людської особистості, висоти духу і моралі, соціально-філософські роздуми про долю рідного народу, історію, сьогодення і майбутнє України.

Він, мовби черкнувши по серцю саму історію в портреті «бісової дівки», що «на кручі стоїть, огорнувши вітрами стан», відкрив нам алмазні грані характерів: відваги – у Святослава, мудрості – у Сковороди, великого людинолюбства, національної гідності – у Шевченка.

*І нагадав, що править не живіт,
А дух Шевченка – віщого месії,
Що ми – вкраїнці, а не гречкосії,
Що ми – живі!*

Про ці поетичні рядки журналіст Іван Бокий сказав: «Поезія Олійника як оголена шабля». Кожне його слово – воїн, кожне заступає рідну землю і рідну людину, відкриту у своїй доброті, від тих, хто пожирає нашу віру, і дух, і всі цінності, створені народом та покладені в основу нашої моралі, характеру.

ПІДПАЛИЙ ВОЛОДИМИР ОЛЕКСІЙОВИЧ

(09.05.1936, с. Лазірки Оржицького р-ну Полтавської обл. – 24.11.1973, м. Київ).

Український поет. Учасник руху шістдесятництва, другої його хвилі, яке вирізнялося романтичним поривом до високого.

Член Спілки письменників України (з 1967 р.). Лауреат Міжнародної літературної премії ім. Г. Сковороди (2008, посмертно).

Закінчивши середню школу, Володимир працював у МТС, колгоспі. У 1955–57 рр. служив на Балтійському флоті, 1958–1962 рр. навчався на українському відділенні філологічного факультету Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. Був членом літературних студій: «СПЧ», при видавництві «Молодь». Перші його вірші були надруковані в університетській газеті.

По закінченні університету отримав направлення на роботу у видавництво «Дніпро».

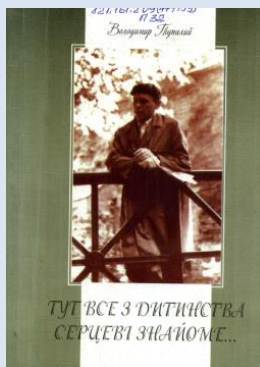
1965 року, після виступу Підпалого на несанкціонованому вечорі пам'яті Т. Г. Шевченка, його було звільнено з роботи. Лише завдяки клопотанню директора видавництва перед ЦК Компартії України, Володимира Олексійовича зарахували на посаду редактора відділу поезії.

Пізніше йому ставили за провину те, що рекомендував до друку неприйнятні вірші І. Калинця, В. Голобородька, В. Стуса. Відредагував книгу поезій Л. Костенко «Княжа гора», яка потім була затаврована. Поетеса називала редактора «дивовижним».

Редагуючи поезії інших, він встигав писати і свої. Підпалого називали «тихим ліриком», у його творах поєднувалися природна невимушеність, елегійність, ліричність з глибокими роздумами про сенс життя.

Поезії Підпалого перекладені азербайджанською, білоруською, болгарською, литовською, молдавською, португальською, угорською мовами і сам він перекладав літературні твори з багатьох мов.

Володимир Олексійович помер 37-річним від тяжкої тривалої хвороби. Похований на Байковому кладовищі у Києві.

Підпалій В. О. Тут все з дитинства серцеві знайоме... / В. О. Підпалій; упоряд. Н. А. Підпалої. – Полтава : видавець Шевченко Р. В., 2011. – 483 с.

Пропонована книга, упорядкована дружиною поета Нілою Андріївною, свого роду найповніше зібрання його творів про рідний край та думок багатьох людей про творчість і роль в літературі знаного поета-«шістдесятника».

До збірки увійшли вірші про рідне село, дитинство, батьків, родину; вірші про красу рідних краєвидів, про рідну мову.

Окремими розділами подаються спогади друзів дитинства, вірші-присвяти поетові, матеріали вшанування його пам'яті.

Підпалій В. Поезії / В. Підпалій; передм. Є. Гуцала. – Київ : Дніпро, 1982. – 203 с.

До книги передчасно померлого українського поета увійшли кращі твори із збірок: «Зелена гілка», «Повесіння», «Тридцять літо», «В дорогу – за ластівками», «Вишневий світ» та «Сині троянди». Поряд із пристрасними мелодіями юності, з оспівуванням рідного краю та його мальовничої краси, поряд із філософськими роздумами значне місце у збірці займають твори про Григорія Сковороду, Тараса Шевченка.

Поезії приваблюють читачів оригінальним світобаченням, хвилюють великою напругою думок, щирістю і простотою.

ШУПТА ДМИТРО РОМАНОВИЧ

(20.01.1938, с. Курінька Чорнухинського р-ну Полтавської обл.)

Український лікар, поет. Учасник українського національно-культурного відродження, руху шістдесятництва. Політв'язень радянських тюрем (1983–1984). Член Спілки письменників (з 1986), Спілки журналістів України (з 2002). Лауреат Міжнародної літературної премії ім. Г. Сковороди, Міжнародної премії авторської пісні ім. В. Симоненка (2019).

Заслужений працівник культури України (з 2007).

1956 року закінчив Мокиївську СШ. В школі писав вірші, сатиричні твори. В цей час у нього було викрадено поему «Терези», в якій, в тому числі, йшлося і про політику. З цього часу він став об'єктом стеження КДБ.

Навчався в Сімферопольському медичному училищі, Кримському медичному інституті. Зазнавав провокацій, цькувань, таємних обшуків з метою компромату. Працював лікарем-хірургом у різних містечках Полтавщини.

1968 року у видавництві «Молодь» вийшла перша поетична збірка «Провісники цвітіння».

1983 року був звинувачений у зберіганні зброї, зв'язках з польською «Солідарністю», у Лук'янівському СІЗО зазнав катувань і тортур. Вийшов на волю з покаліченими пальцями, хворим хребтом, частково втративши слух і зір.

З 2000 – на викладацькій роботі. Автор більше двох десятків книжок.

Шупта Д. Сонях сонетів / Д. Шупта. – Одеса : Друк, 2001. – 307 с.

Поезія, представлена у збірці, приваблює читачів багатогранністю тематики, у ній *«кожну думку вимовляє дух»*, бо поет людина духовна, віддана Україні, здатна постояти за його інтереси. Його серце сповнене болем і щемом, жагою щасливого життя для рідного народу, у який свято вірить, бо українці не втратили свою *«живу сутність»*.

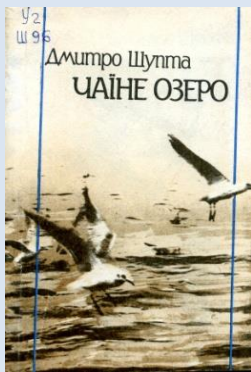
У багатьох сонетах він прославив талановитих полтавців, які своїми досягненнями піднесли Україну до висот, як от академіка Ремесла, що *«творив*

новий гіллястий колосок», Григора Тютюнника, якому *«вінок по смерті гостро коле»*.

Його кумиром є уродженець Чорнух Григорій Сковорода, який своєю нескореністю обставинам, незалежністю слова і думки, підкорив Дмитра з дитинства.

Грузинському поетові Давиду Гурамішвілі, який тридцять років прожив на миргородській землі, був *«сином двох шляхетних батьківщин»*, Шупта присвятив цілий цикл сонетів.

Поетичний світ Шупти дуже багатий, його треба перерахувати знов і знов, читайте і він зачарує вас, змусить замислитись.

Шупта Д. Чайне озеро : поезії / Д. Шупта. – Київ : Рад. письменник, 1989. – 158 с.

В основі книги – ліричні твори, перейняті болем за понівечені людські долі в часи репресій та застою, за Чорнобиль, за втрату дорогоцінних душевних якостей; чимало поезій присвячено людським взаєминам, невмирущій красі рідної землі.

**НИМИ ПЕРЕЖИТЕ В ЯСКРАВУ ПРОЗУ
ПЕРЕЛИТЕ...**

АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ БОРИС ДМИТРОВИЧ

**(05.08.1899, передмістя м. Ромен Полтавської губернії, тепер Засулля –
09.05.1984, м. Київ).**

Український письменник, мовознавець, критик, перекладач. Духовний натхненник українського національно-культурного відродження, українського правозахисного руху, у 1960–1970-х рр. підтримував контакти з творчою молоддю з числа дисидентів, його називали батьком шістдесятників.

Член Спілки письменників (з 1957 р.). Лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка (1992, посмертно) за збірки художньої прози «Смерть», «Сибірські новели», «Завищені оцінки».

1917 року закінчив Охтирську гімназію, навчався на фізико-математичному факультеті Харківського університету, історико-філологічному факультеті Київського державного університету.

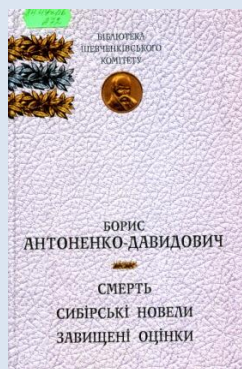
У 1917–1920-х рр. добровольцем брав участь у Визвольних змаганнях. З 1923 року повністю зосередився на творчій роботі: писав оповідання, повісті, вийшли перші його збірки. Був членом літературних груп «Ланка», «Марс». Повість «Смерть» стала причиною переслідувань письменника, його звинуватили у націоналізмі.

За сфабрикованою справою Борис Дмитрович був засуджений до смерті із заміною на 10 років таборів і етапований до Сибіру.

1956 року його було реабілітовано як безпідставно репресованого під час культу особи. Відновив письменницьку діяльність, налагодив творчі контакти з новою генерацією літераторів, поетів, літературних критиків – шістдесятниками (Є. Сверстюком, В. Симоненком, Л. Костенко та ін.). За його помешканням стежили органи КДБ, брали під домашній арешт, твори не друкувалися.

Все це підривало здоров'я, підточувало сили.

Письменник помер 9 травня 1984 року, похований на Лісовому кладовищі в Києві.

Антоненко-Давидович Б. Д. Смерть; Сибірські новели; Завищені оцінки / Вступ. слово Л. Бойка. – Київ : Вид-во гуманіт. л-ри, 2005. – 559 с. : портр. – (Бібліотека Шевченківського комітету).

У цій посмертній книзі відомого українського письменника, який майже двадцять років «вивчав життя» в сталінсько-беріївських таборах, йдеться про події і долі сумні, драматичні, а то й трагікомічні. Але із найважчих випробувань художник виніс глибоко вистраждану, а не сліпу віру в незнищенність людської доброти, в конечне торжество справедливості, правди.

Центральний персонаж соціально-психологічної повісті «Смерть» – український інтелігент Кость Горобенко, колишній петлюрівець, був членом різних українських організацій, засновував «Просвіту», «Національний союз». Потім зрікся свого коріння і вступив до лав більшовицької партії. Жорстокий, цинічний, навіть до найрідніших людей, до свого минулого, не почував жодних докорів сумління, бо йому важливо те, як він сам думає про себе.

Своєрідним ключем до правильного розуміння твору й, зокрема, щодо позиції головного героя Горобенка, є взяті за епіграф рядки з вірша Еллана-Блакитного: *«За життя плата тільки кров'ю, Тільки смертю переможеш смерть»*.

«Сибірські новели» – це низка неповторних людських доль і характерів, яким довелося пройти через криваву машину ГУЛАГУ. Вони дуже реалістичні, це свідчення письменника, який чудом вижив у страшному пеклі таборів.

ТЮТЮННИК ГРИГІР МИХАЙЛОВИЧ

(05.12.1931, с. Шилівка Зіньківського р-ну Полтавської обл. – 06.03.1980, м. Київ).

Український прозаїк, сценарист, літературний і кінокритик. Учасник руху шістдесятництва. Член Спілки письменників (з 1966). Лауреат премії імені Лесі Українки (1976), Державної премії України імені Т. Г. Шевченка за «Твори: у 2-х томах» (1989, посмертно).

Народився у селянській сім'ї. Навчався у Зіньківському ремісничому училищі, працював на Донбасі, у Харкові, у своєму селі. Служив у Військово-Морському флоті. У 1957–1962 рр. навчався у Харківському державному університеті. Вчителював, працював у редакції газети «Літературна Україна», сценарній майстерні Київської кіностудії імені О. Довженка, на редакційній роботі у видавництві «Веселка».

1966 року перша збірка «Зав'язь» засвідчила появу оригінального письменника, блискучого новеліста.

Григир Михайлович своїми творами не виправдовував сподівань партійної влади, пишучи правду про трагедію українського народу в час Голодомору, репресій. У середині 70-х рр. письменник відчув ізоляцію, безробіття після публічного «таврування» творчого доробку як *«ідейно ущербного, шкідливого для народу»*.

Та він не відступав від своїх літературних і моральних принципів, продовжуючи творити «Климка», «Вогник далеко в степу», «Житіє Артема Безвіконного» та інші.

Але тривале цькування недоброзичливців не пройшло марно, письменник 48-річним пішов з життя.

Тютюнник Г. Облога : вибрані твори / Г. Тютюнник. – Київ : Пульсари, 2004. – 582 с. – (Бібліотека Шевченківського комітету).

Українську художню прозу не можна уявити без вагомої літературної спадщини Григора Тютюнника. Правдиве зображення характерів, художня майстерність у відтворенні людських вчинків, емоцій – це те, чим найбільше він приваблює читачів. Живописець правди – так можна визначити і його творчий принцип, і весь лад душі, а відтак і стиль, позначений яскравою індивідуальністю митця. Академік В. Дончик писав: «За підрахунками бібліографів Григор Тютюнник написав чотири десятки оповідань і новел, п'ять повістей, кілька нарисів, есе, рецензій, спогади «Коріння», кіносценарій за романом «Вир». Він розкрив прекрасний і неповторний український характер у його найрізноманітніших – світлих і темних – людських виявах, і сам був яскравим утіленням цього народного характеру. Його високоталановиті і водночас глибоко сучасні твори є художнім надбанням української літератури ХХ ст., візитною карткою українського народу у світовій культурі».

ЗАХАРЧЕНКО ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ

(13.01.1936, с. Гутирівка Полтавського р-ну Полтавської обл. – 05.12.2018, м. Черкаси).

Український письменник, журналіст. Учасник українського правозахисного руху. Політв'язень радянських тюрем і концтаборів (1972–1976), один із укладачів видання «Репресовані історією», учасник всіх українських Майданів. Лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка (1995, за роман «Прибутні люди»).

1958 року закінчив факультет журналістики Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка. Працював у пресі Полтавщини, Донеччини. На Донеччині вийшла його перша книга «Співучий корінь», тут Захарченко був прийнятий до

Спілки письменників. У 60-і рр. познайомився з представниками українського національного відродження, потоваришував з І. Дзюбою, В. Стусом.

«У Стуса я навчився активного патріотизму, без порожніх балачок про любов до України», – писав Василь Іванович.

1972 року, після намагання пробитися на суд над В. Стусом, Захарченка було заарештовано, звинувачено в антирадянській діяльності і засуджено на 5 років таборів суворого режиму.

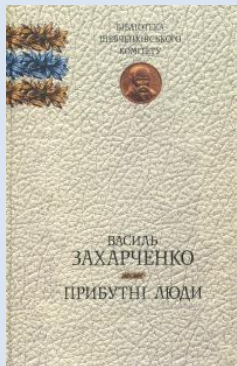
1973 року вийшла негласна заборона на ім'я Захарченка як літератора і вона тривала 13 років.

У 1974–1975 рр. він брав участь в акціях протесту політв'язнів проти свавілля табірної адміністрації, у спільних голодуваннях, спрямованих проти примусової праці, відсутності медичної опіки.

27 серпня 1976 року постановою Президії Верховної Ради СРСР на прохання його батьків Захарченка було передчасно звільнено від покарання.

Жив у Черкасах. Займався літературною працею.

У своїй творчості часто звертався до трагічних колізій війни, говорив про заподіяні нею моральні втрати, досліджував трагедію штучних голодоморів в Україні 1933 та 1947 рр. Виступав у пресі з публіцистичними статтями на захист української мови.

Захарченко В. Прибутні люди / В. Захарченко. – Київ : Грамота, 2007. – 656 с. – (Бібліотека Шевченківського комітету).

До книги увійшли романи «Прибутні люди», «Білі вечори», та повість «...І настали жнива». Роман «Прибутні люди» написаний на документальній основі, вперше в українській літературі ґрунтовно, масштабно, відкрито показав страхітливу трагедію українського народу – голод 1947 року. Підкреслив людяність і шляхетність нашого народу. Багато пережив у ті роки і сам автор.

Твори відзначаються глибоким психологізмом, герої зображені у драматичних ситуаціях.

Письменник Михайло Слабошпицький відзначав:

«Василь Захарченко – дуже український письменник. Це відчутно з сюжетів його творів. Ті сюжети – сторінки випробувань саме нашого народу в несамовито тяжкому для нього ХХ столітті : голодомори, репресії, братовбивча громадянська війна, Друга Світова війна, немилосердно важке повоєння... – все це ми перейшли, втративши мільйони життів.

У таких Захарченкових оповіданнях, як скажімо, «Танці після розстрілу» чи «Сімнадцять георгіївських кавалерів» національної історії більше, ніж у

деяких підручниках історії. У Захарченка це не просто переказ подій, а трагічні людські долі в контексті минулого, відтворення історичного матеріалу в конкретних людських біографіях».

ГРИГОРЕНКО АНАТОЛІЙ КИРИЛОВИЧ

(05.06.1937, с. Плоске Решетилівського р-ну Полтавської обл. –
02.04.2001, м. Київ).

Український письменник, журналіст, публіцист. Член Спілки журналістів (з 1968), Спілки письменників (з 1993).

Народився у сім'ї колгоспників. Мав важке, голодне і холодне дитинство в період війни і в післявоєнний період.

1954 року закінчив середню школу.

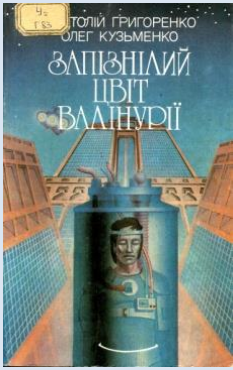
Навчався в Харківському автомобільно-дорожньому інституті. Підробляв вантажником, водієм, слюсарем... Три роки був на строковій військовій службі.

У 1961–1966 рр. навчався на філологічному факультеті Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. Будучи студентом, почав працювати у журналі «Знання та праця», щорічнику «Наука і культура», на республіканському радіо. Був на редакторській роботі у видавництві, у пресі.

Проявив себе здібним, талановитим публіцистом, журналістом. Григоренко – автор нарисів про видатних діячів науки і культури, письменників: композитора Л. Ревуцького, художників Божіїв, письменників М. Гоголя, І. Кочергу. Створив сценарій документального фільму про Остапа Вишню (1972).

«Та світла смуга у житті Григоренка виявилася короткою, система обрубала її без найменшого жалю», – написав у спогадах однокурсник А. Сисой. Анатолія було звільнено з роботи за нарис про видатного академіка-геолога, який числився серед прихильників ідеї незалежності України. Ярлик неблагонадійного ніс до кінця життя.

Науково-фантастичний роман «Запізнілий цвіт валінурії», написаний на початку 70-х разом з О. Кузьменком, вийшов окремою книгою тільки через 20 років! Перша поетична книжка Анатолія Кириловича «Тінь Перуна» побачила світ у 1992 році, а збірку «Во храм душі» надрукованою автор уже не побачив.

Григоренко А. К., Кузьменко О. А. Запізнілий цвіт валінурії : наук.-фантаст. роман / А. К. Григоренко. – Київ : Молодь, 1990. – 208 с. : іл. – (Компас).

У цього роману драматична доля. Він надовго був «заморожений» у видавничих нетрях.

У ньому розповідається про те, як з допомогою анабіозу (призупинення життєдіяльності), головний герой твору Євген Терен з кінця ХХ століття потрапляє у кінець ХХV століття. Але він не зміг пристосуватися до моральних принципів майбутнього і це закінчилося трагічно.

Тогочасна цензура заборонила книгу, занесла її до так званих «чорних списків», тим паче, що рекомендована вона була до друку «бунтівливим» письменником-полтавцем Олексою Мусієнком. Мусієнка роман молодих авторів вразив самобутністю авторського світобачення, глибоким філософським підтекстом, художньою вправністю. А ще тим, що автори в змалюванні далекого майбутнього міцно стояли на моноліті наукових теорій.

Надіємось, що сучасному читачеві цей роман теж буде цікавий.

ДОНЧИК ВІТАЛІЙ ГРИГОРОВИЧ

(15.04.1932, м. Крюків, тепер у складі Кременчука –18.11.2017, м. Київ)

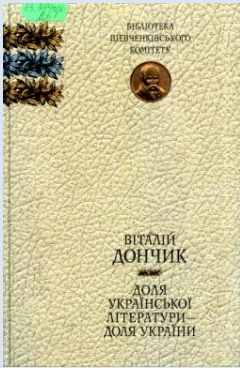

Український критик, літературознавець. Член Спілки письменників України (з 1965). Академік НАН України (з 2006). Лауреат Республіканської премії в галузі літературно-художньої критики (1984), Державної премії України імені Т. Г. Шевченка (1996), премії імені І. Франка НАН України (2004).

На початку 70-х рр. Віталій Григорович зазнав адміністративно-партійних покарань за підтримку шістдесятників (Л. Костенко, Р. Іваничука та ін.). У другій половині 80-х брав активну участь у відродженні української культури і державності, демократизації суспільства. Був одним із авторів програми Народного Руху України, членом Центрального проводу Руху.

1956 року закінчив романо-германське відділення філологічного факультету Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. Працював у редакціях газет «Молодь України», «Літературна Україна», з 1962 року – в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка. Протягом 1989–1999 рр. очолював журнал «Слово і час». З 2003 року здійснював керівництво академічним проектом «Історія української літератури» у 12 т.

Віталій Дончик – автор біля двох десятків літературно-критичних книг і монографій, близько 800 наукових, інших публікацій.

Дончик В. Г. Доля української літератури – доля України : монологи і полілоги / В. Г. Дончик. – Київ : Грамота, 2011. – 640 с. – (Бібліотека Шевченківського комітету).

Книга – своєрідне вибране, до якого увійшли розвідки автора про українське письменство 1960–2010 років. В ній вміщені статті, портрети, нотатки, полемічні репліки, самокритичні коментарі, бібліографічні довідки.

Ця мозаїчна історико-літературна хроніка дає уявлення про особливості, тенденції, явища й проблеми художнього процесу різних десятиліть «доби на переломі», доби дуже суперечливої, але спадкоємної.

За аргументами у своїй розмові автор звертається до таких титанів думки, як Т. Шевченко та І. Франко, М. Грушевський та С. Єфремов, Д. Чижевський та О. Гончар, П. Загребельний та І. Дзюба, Л. Костенко та Г. Тютюнник, багатьох інших українських письменників і вчених, розгортаючи на сторінках книги цікавий, захоплюючий полілог (дискусію, діалог).

